

146. Az átalakulás követelményei és gyümölcsei

Bevezető ima gyanánt vágyakozva imádkozzuk a 139. számú éneket, hiszen most arról elmélkedünk, hogy az Úr a lelkünk hajlékába akar költözni:

*Ó, Uram, nem vagyok én méltó, hogy házamba költözni légy jó,
Mondjad csak egy szóval nékem, s meggyógyul az én lelkem.*

Csendben most arra vágyakozzunk, hogy az Úr a lelkünk házába költözzék. – Majd újra elénekeljük: *Ó, Uram, ...*

A sötét éjszakában az aktív és a passzív megtisztulással az ember lénye kezd átalakulni, vagyis másképpen kezd érezni, gondolkodni, értékelni, illetve cselekedni, mert **mélyebb, teljesebb szeretetre jut**. A testben élő, vagyis az érzékekhez kötött ember fokozatosan szellemivé, istenivé, Istenhez hasonlóvá kezd alakulni.

I. Mik a követelményei ennek az átalakulásnak?

1. Keresztes Szent János szerint az első követelmény az, hogy a lélek az önmehtagadás által **vesse el magától a teremtett dolgokhoz való rendetlen ragaszkodást**, illetve irányulást, vonzalmat, hogy a szívében semmi se foglalja el Isten helyét! (*A Kármelhegy útja*, I. könyv 5. fejezet). Ő a Teremtés könyvére utal: *Jakob már hét évet szolgált feleségéért, amikor becsapatva a csúnyácska Leát kapta. Majd újabb hét évet szolgált, hogy elnyerje a szépséges Ráchelt, akitől akkor még csak egy gyermeke született, a szeretett József* (vö. Ter 29,20.35, 30,1.23). *Hazatérése alkalmával meghagyta háza népének: Vessenek el maguktól minden bálványistent* (Ter 35,2), vagyis azt, ami az igaz Isten tiszteletével ellenkező pogány vallásnak az objektuma, mert így remélhető, hogy Istennek, az ég és a föld Teremtőjének az áldását, segítségét elnyerhetik. Keresztes Szent János nekünk is ezt tanácsolja: *Vessünk el magunktól mindent, ami nem Istenhez köt; mi is az igaz Istent válasszuk, Őneki szolgáljunk!*

2. A lelki átalakulás második követelménye: **A lélek tartson bűnbánatot az eddigi rendezetlen ragaszkodásai miatt**, amelyekkel a teremtett dolgok felé irányult! Mossa ki magából az érzéki, vagyis érzékelhető dolgok iránti vágy maradványait az érzékek sötét éjszakájának elviselése által! A mi részünk tehát a bűnbánat, amikor nem Isten volt egészen Úr a szívünk felett, és a készség a megtisztulásra. A vágyainkban se az Istentől elvonni akaró teremtményekre irányuljunk! Isten ezt a bűnbánatot, ezt a vágyat figyelembe veszi.

Ennek két első követelménynek megfelelően tehát – hogy vessünk el magunktól minden rendetlen ragaszkodást a teremtmények felé, illetve hogy tartsunk bűnbánatot, ha ezek előfordultak –, **most indítsuk fel ezt a készséget, hadd legyen szabad a szívünk az Úristenre!** Hadd járja át a bánat a lelkünket amiatt, hogy nem voltunk egészen Istenéi a gondolatainkban vagy a vágyainkban. A szívnek ezt a megindultságát a lelki élet mesterei *conpunctio cordis*nak = a szív megilletődöttségének, megrendültségének mondják. Amikor az ember belül átéli, hogy milyen szegény volt Isten nélkül, illetve milyen hatalmas kincset kap Istenben, ha Őt befogadja, hiszen Isten hajlandó egészen nekünk ajándékozni magát; ha tehát arra az átalakulásra vágyódunk, amelyet Isten a sötét éjszakában akar művelni velünk, akkor **tegyük meg a magunk részéről azt, amit megtehetünk!** Tehát hagyjuk a hátunk mögött a teremtett világot, annak bűnös vonzásával, illetve a bűnbánatban megtisztult szív vágyódásával akarjunk egyre előbbre menni Isten hegyére! Hiszen *A Kármelhegy útja* ezt az utat tanítja, hogyan juthatunk fel a hegyre, ahol Isten lakozik. **Olyanok vagyunk, mint a hegyre igyekvő vándor, aki lassan maga mögött hagyja evilág zajait, és a szíve már elől, a hegycsúcson, az útja Célpontjánál van – a mi esetünkben Istennél,** Aki a magasságban lakozik. Pusztá Sándor, a papköltő azt mondja: „A hegyre menet ritkulnak a fák.” Mi is megélhetjük: egyre magasabbra hágva elmaradoznak a teremtmények. Nem baj, hogyha a cserjék világa fölé jutunk, ha az előttünk lévő övezetben már csak sziklák, hófödte hegycsúcsok vannak, az

már az érintetlen szüzi tisztaság világa.

3. Keresztes Szent János az átalakulás követelményeinél harmadszor azt tanácsolja: **Az Istentől kapott új ruhában**, vagyis új lelkületben **kell felmenni a hegy csúcsára**, ahol Isten lakik. Ez a harmadik szakasz valami új minőségi változást jelent az Isten hegyére való felmenetelünkben, mert itt már Istennek van arra gondolja, hogy új ruhánk, vagyis új lelkületünk legyen. Az új ruha ugyanis nem más, mint Istennek *egészen újszerű* megértése és szeretete. Egy új lelkület alakul ki bennünk. Az Úr azt akarja elérni, hogy Istennek egészen újszerű megértése és szeretete legyen a lelkünkben.

A két nagy szellemi képességünk: az értelem és az akarat itt Isten ajándékaiképpen megkapja a legigazibb tárgyát, amire irányulhat. Minél feljebb megyünk a hegyen, annál közelebb jutunk Istenhez, és valami újszerű belső tudást és szeretetkapcsolatot kapunk Istenről. Aki nem fáradzott azon, hogy felmenjen a havasok csúcsára, az sohasem fogja megtudni a saját tapasztalatából, hogy milyen az a tiszta levegő odafenn. „Ezt az új ismeretet, vagyis gondolkodásmódot, illetve szeretetet, vagyis mérhetetlen élvezetet Isten iránt maga Isten önti bele a lélekbe. Ez az Istenről szóló új ismeret és szeretet kiszorítja a lélekből a régi, vagyis a teremtményekre irányuló gondolkodásmódot és szeretetet. Így a régi embert új természetfeletti képességgel ruházza fel, a cselekvése Isten szerintivé válik. Ez az, ami az Istennel való egyesülésben létrejön. A lélek nem szolgál többé másra, mint arra, hogy oltár legyen, amelyről Istenhez az imádás és a dicséret áldozata száll fel, s amelyen nem lakozik más, mint Isten” (*A Kármelhegy útja*, 1. könyv, 5. fejezet).

Szabad tehát vágyódnom erre az átalakulásra, amely új gondolkodásmódot és mérhetetlen szeretetet és élvezetet ajándékoz a lelkembe. Mert itt már nem én számítok önmagamnak, hanem Isten. **Én már csak azért élek, hogy Istené lehessen!** Az oltár csak azért van, hogy rajta az emberek adománya Istené lehessen, sőt Istenné legyen, mert hiszen Krisztus testvére és vérévé válik a kenyérünk és a borunk. Ahogyan a szentmise áldozati oltára levonzza Isten áldását, és osztja, sugározza a testvéri közösség tagjai felé, úgy **az én lelkem oltára is levonzza Isten áldását, és az rajtam keresztül is beleárad az embertestvéreim szívébe.** Annál a léleknél, aki így mer vállalkozni arra, hogy Isten oltára legyen, **az Úr csak egy vágyat tűr meg**, sőt kíván meg önmaga mellett, tudniillik azt, hogy az ember tökéletesen tartsa meg Isten törvényét, és vegye a vállára Krisztus keresztségét! Mint ahogyan *a frigyszekrénybe is a manna kívül a Törvénykönyv, a Szentírás volt ott* (MTörv 31,26), *valamint Áron vesszeje* (Szám 17,19), amely Krisztus keresztségét jelképezi. Ha a lélek nem törekszik másra, minthogy tökéletesen megtartsa az Úr törvényét, és hordozza Krisztus keresztségét, ha ezt az isteni Törvénykönyvet, és ezt a vesszőt, vagyis a keresztet minden másnak tökéletes kizárásával helyezi el önmagában, akkor valódi frigyszekrényé lesz, amely magában foglalja az igazi Mannát, vagyis Istent. Ez a kereszt útjának, a lélek és a test sötét éjszakájának a következménye: **Isten tölti be a lelket egészen önmagával. A lélek és Isten együtt vannak, egységben vannak.** Ahhoz, hogy Mózes, Isten embere, és Áron, Isten főpapja bele tudja tenni a frigyszekrénybe a Törvénykönyvet, a manna és Áron vesszejét, ki kellett nyitni azt a szekrényt. **Nyissam ki a szívemet, és kérjem meg az Istenembert, az én Jézusomat**, örök Főpapomat, hogy **helyezze el a lelkem frigyszekrényében** már nemcsak a jelképet, hanem **önmagát** a Szentírás szavaiban, illetve az égből szállott szent kenyérben, az Eucharishtiában! Elvállalom az Ő keresztségét is, amelyből egy részecskét méltóztatik engedni, hogy a lelkem frigyszekrényé valamennyire méltó legyen az Ő befogadására. Ez a kitárulkozás tehát válasz az átalakulás harmadik követelményére, amellyel Isten hajlandó nekünk új lelkületet adni. Egyre jobban megérthetjük, hogy Ő maga lesz bennünk ez az új lélek.

II. Mik ennek az átalakulásnak a gyümölcsei?

1. Keresztes Szent János így tanít erről: „Először is az érzékek sötét éjszakájában **Isten az érzéki tehetségeket kiüresíti** az érzékelhető tárgyaktól, hogy a lélek eljusson a hit birtoklására” (*A Kármelhegy útja*, II. könyv 5. fejezet). Ez olyan eredmény, amelyet mi magunktól nem tudunk meghozni. *A mi dolgunk az ültetés és az öntözés, de a növekedést és a gyümölcsöt Isten adja* (1 Kor 3,6). Viszont ha a lélek megtapasztalja, hogy független tud lenni, sőt üres lenni az evilág dolgaitól,

akkor boldogan konstatálhatja Isten működését a hit által, mert a hitében tudja megtapasztalni Isten jelenlétét és működését. Így tehát az legyen az imaszavunk, hogy megvalljuk az Úrnak: „Hiszek, hiszek a Te szeretetednek!” (Vö. 1 Jn 4,16).

2. Ennek az átalakulásnak a második gyümölcse az, hogy a lélek sötét éjszakában **a lelki tehetségek kiüresednek** mindattól, ami nem Isten. A lélek kizárólag a hit, a remény és a szeretet erényének az alapjára helyezkedik, vagyis ezen három isteni erény sötétjében marad. Mert **ezek az erények szolgálnak eszközül a léleknek az Istennel való egyesüléshez**. Ezek segítenek abban, hogy ne hallgasson az ördögre, illetve az önszeretetre, amelyek meg akarják akadályozni őt a teljes lemondásban mindarról, ami nem Isten, illetve nem vezet Istenhez. Akadályozni akarnák a szűk úton, azaz az értelem, az emlékezet és az akarat teljes kiüresítése útján. Ahogyan tehát az első gyümölcs a testünkkel, az érzéssel kapcsolatos tehetségeinket segítette, hogy eljuthassunk a hit megélésére, úgy a második gyümölcs a lelki képességeinket teszi alkalmassá Isten befogadására.

3. Amint a fa gyümölcse a sötétben is érlelődik, úgy lelkünk a sötét éjszakában is további gyümölcsöket hoz. Erről Keresztes Szent János így ír: „Isten titokzatos módon tanítja a lelket a tökéletes szeretetre” (*A lélek sötét éjszakája*, A szellemi rész sötét éjszakája II. könyv 5. fejezet). A lélek sötét éjszakájával ugyanis Isten sajátos hatással van a lélekre. Megtisztítja a tudatlanságaitól, illetve a gyarlóságaitól. Tehát amikor **Isten nemcsak tanítja a lelket a tökéletes szeretetre, hanem meg is ajándékozza a tökéletes szeretettel, vagyis önmagával**, mert *Isten a szeretet* (1 Jn 4,16). Ezt belénk öntött szemlélődésnek, vagy misztikus teológiának nevezzük. Nem baj, ha nem látjuk a sötétben lelkünk fája gyümölcsének érlelődését, elég, ha tudjuk, hogy érlelődik, hogy egyre zamatosabb lesz, értékesebb, kívánatosabb, gyönyörűsebb, szépségesebb. **Elég tudnunk, hogy az isteni Gazda szeme lát minket a sötétben is!**

Tehát ebben a sötét éjszakában **a lélek nem tesz egyebet, minthogy szeretettel figyel Istenre**, vagyis

- a lelki szemével rátekint,
- hallgatja Őt, vagyis lelki fülével vágyódik meghallani léptei nesztét, ahogyan érkezik,
- szavát, amelyet szívéből sugall a szívünkbe, illetve a lélek magába fogadja Isten világosságát. A szívébe engedi ezt a világot.

Nem baj, hogyha nem érzi, nem baj, hogyha nem érti, hogy mi történik vele, elég, ha tudja:

Isten megtisztítja és megvilágosítja őt, és ilyen módon készíti elő a Vele való szerető egyesülésre. Bárcsak Istennek erre a tevékenységére – amellyel tanít a tökéletes szeretetre, és nekünk is ajándékozza ezt az isteni örök szeretetet – egyre jobban elő tudnánk készíteni a szívünket!

4. Az átalakulás negyedik gyümölcset, **a szellemi fényt** így tanítja Keresztes Szent János: „Ez a szellemi fény nem más, mint **a szeretetteljes tudás Istenről**, Akihez hasonlúnia, és Akivel egyesülnie kell a léleknek” (*A lélek sötét éjszakája*, A szellemi rész sötét éjszakája, X. fejezet). Itt megláthatja a lélek, hogy a könyörgő szavára: (*Uram, irgalmaz nekem, szegény bűnösnek!*) Isten válaszolt neki és irgalmazott. **Isten az irgalmas szeretetével e földi tájakról magához vonja a lelket az égi hazába!** A lélek megélheti, hogy már nem *itt* van, hanem *ott*, *Istennél*. Imaszó gyanánt mondogassuk: „Nem *itt*, hanem *ott*, *Nálad!*” Micsoda világos látása ez a valóságnak: hogy a lét teljesebbik része Isten világa, ahová meghívást kaptunk. Életünk stílusa ezentúl ez legyen: „**Nem itt, hanem ott, Nálad, Uram!**” A Te szellemi fényességed tágas világában élünk.

5. A sötét éjszaka átalakító tevékenységének ötödik gyümölcse a **nyugalom** és a **béke**. A szemlélődés éjszakájában a lélek olyan nyugalomra és békére készül fel, amely mélységében és gyönyörűségében *felülmúl minden elképzelést* (vö. Fil 4,7). Ezért azt a korábbi békét – amely még tele volt tökéletlenséggel – a léleknek még teljesen ki kell küszöbölnie magából, mert az egyáltalán nem volt igazi béke, még ha kettős békének is mutatkozott. A lélek ugyanis azt érezte, hogy már megszerezte az érzéki és szellemi megismerés békéjét, érzékeivel és szellemével úgy tapasztalta, hogy ez a béke teljesen körülveszi. De az igazi béke reménye arra készíti, hogy tovább harcoljon és küzdjön. Amikor tehát hagyja magát Istentől egészen kiüresíteni, akkor **a lélek** ebben az éjszakában **a tökéletesség állapotába jut. Az erények és az ajándékok mérhetetlen kincsét fogja elnyerni Istentől és élvezni.** Ezért szükséges, hogy előtte egészen üres és szegény legyen, és

megélje az Istentől való teljes kifosztottságot, hogy mentes legyen a földi dolgok vonzásától. Akkor lesz szabad az égi dolgok vonzására (A szellemi rész sötét éjszakája 5. és 9. fejezet).

III. Mi kell ahhoz, hogy a lélek eljusson erre a magaslatra?

Ehhez az szükséges, hogy a szemlélődésnek ezen sötét éjszakája megsemmisítse őt, mindentől elszakítsa, és mindenből kiüresítse. Mert az a fény, amely neki van szánva, az végtelenül magas „hullámhosszú” isteni fény, amelyet az értelem a maga természetes állapotában nem képes felfogni.

1. Ezért szükséges, hogy először is **az értelem megtisztuljon**, vagyis a teremtmények szemlélését illetően **homályba boruljon**, ne azokat nézze, hanem azokat elhagyva Istenhez irányuljon; mert ha a teremtményeket el nem hagyja, nem foglalja el az értelmét az isteni megvilágosítás és fény.

2. Ezért másodszor az szükséges, hogy **az akarat szellemivé váljon**, hogy **ez a szerető vonzalom** – amelyet az isteni egyesülésben kap – maga is isteni és ennek következtében **nagyon szellemi**, fennkölt és gyengéd, nagyon benső **legyen**, messze felülmúlja az akarat minden természetes és gyarló vonzalmát, érzelmét és minden törekvését.

Azért tehát, hogy az akarat a szerető egyesülésben megtanulja élvezni ezt az isteni vonzalmat, ezt az annyira magasztos örömet, előbb meg kell tisztulnia, és meg kell semmisülnie az összes vonzalmi és érzelmi tekintetében, hogy **ne legyen benne ellenállás Istennel szemben!** A régi embert levetve új és boldog életet él (vö. Ef 4,22.24; Kol 3,9.10), amelyben a lélek egyesülve van Istenével. Kilép önmagából és belép Istenbe.

Amikor az Úr parancsot adott Mózesnek: menjen fel a Hóreb hegyére, hogy ott majd átadja neki a szövetség két kőtábláját, akkor Mózes elindult fel a hegyre (vö. Ter 19,3). A Szentírás így folytatja: *Mózes belépett a felhőbe*, (Kiv 24,5), amelyben Isten volt. Itt megáll a szó, elakad a lélegzet, véget ér az evilág, kezdődik a túlvilág, megszűnik az *itt*, megvalósul az *ott*. Isten az, Aki megmutatja a Jelenválóságát a hegyre felfelé törekvő embernek. Itt az ember már nem méricskél, de mégis tudja: megérte a sötét éjszakán Isten vezetésével keresztülmenni, hogy önmagától teljesen kiüresedve egészen betöltődhessen Istennel. Keresztes Szent János szavával: „A semmi helyét elfoglalta a Minden.”

Hogy ott, abban az isteni világban mi történik, azt Keresztes Szent János *A szellemi páros ének* című könyvében magyarázza (365-373., 386-389., 410-417. sz. imaóra).

Vágyódjunk arra az énekre, amelyet lelkünk isteni Vőlegényével örökre zenghetünk majd ama világban! **A szív és a lélek gyönyörűséges együtt rezdülése, egybecsengése, egymásba olvadása jellemzi ezt az éneket!**

Befejezésül méltatlanságunk tudatában énekeljük újra a 138. számú éneket:

*Ó, Uram, nem vagyok én méltó, hogy házamba eljönni légy jó.
Mondjad csak egy szóval kérlek, és meggyógyul az én lelkem.*